

В. ПОЛІЩУК

БЕЗДРИК КИМЕДРИК ТА КОМАШКА ГОРУПАШКА

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

I

Світлою долиною
Струмок дзюрчить,
Над водою мінливою
Билина мовчить.
Билина-рослина
Стоїть, мовчить:
Є, що їй їсти,
Є що їй пити.
Сонечко гріє,
Плющить вода,
Гілочки широкі
Кущик розкида.
Між гілок притулок

Для жучків, комах:
Тут і м'які тіні
Й чисто мов в домах.
Але що це скраю?—
На гілці почвара.
Почвара страшна,
Зікрата, зубата,
Шкура пасиста,
Сила басиста,
Морда строката,
Схожа на ката,
Сім кіп лап —
За листочок хап.
Лап сім кіп —
За гіллячку сіп.

Листочок маленький
На зубах тріщить,
Гілочка зелена
З болу ячить,
А почвара по гілляці суне
далі
Й ту зелену гілку поїдає.
Що-ж то буде далі?
Почвара жалю не має:—
День по-за днем —
І кущика зотне.
Зотне не зотне —
Гілочки поїсть:
Стане замість кущика
Обглодана кість.

Що-ж то за причина
У цупкому русі
Зелену билину
Поїдає-душить? —
То заjera-гусінь.

*

Сонечко гріє,
Вітрець повіває,
Сонечко-бездричок
Поживи шукає,
По кущах нипає,
У бруньках копає,
Бо й дітки комашки
Хочуть їсти кашки.
Назбирав він їжі
Повнії кешені,
По стеблові лізе
На кущик зелений.
Вилазить високо
На верхню гіллячку,
Щоб звідти далеку
Хатину побачить,
Де дітки чекають
Рябенькі, маленькі:
Хочуть вони кашки
Од бездрика-неньки.
Од неньки-матусі,
Матусі-шептунки,
По синьому небу
Смілої літуньки.

Бездрик поспішає,
Лізе по гіллячках.
Вже й вершок близенько,
Щоб дому побачить.
Тай аеропланом
Своїм полетіти,
Бо вдома чекають
Маленькі діти.
Гілочка вузенька —
Бездрику не лячно,
Не впаде, бо крильцями
Зачепить гіллячку.
Поспішає вгору
Упріває наче,
Раптом охолола —
Страшну мару бачить.
Перед самим носом,
Як грозова хмара,
Розп'ялась на гілці
Строката почвара,
Визвірила очі,
Наче ось і скочить.
Бездрик ворухнувся,
Щоб назад полізти...
Гусінь замахнулась
Тулубом перістим,
Вдарила жучечка
Поміж чорні очі —
Крильця занімили,
Світ запаморочив.

За листки чепляючись
Падала у воду, —
Пробила холодну
До самого споду.
Холодна водиця
Привела до тямі,
Та й не утопилась
Бездричаток мама.
Виплила на рівень.
Це комаха бачив.
Захопив швиденько
Добрую гіллячку,
Виліз по стеблові
Над саму ту річку
Й кинув свою ношу
Жучку на поміжку.
Бездрик зачепився,
Щоб не утонуті,
Та й доплив під беріг
До рогозів гнутих.
По стеблові виліз,
Погрівся на сонечку —
Загуділи крильця
В напрямку додомочку.
По дорозі крикнув
Доброму комасі:
— «Дякую за поміч,
Сам не врятувався-б.
А найбільша дяка
Од діток маленьких,

Там її плотичка зразу ухопила і в кутку затишнім зі смаком спожила.

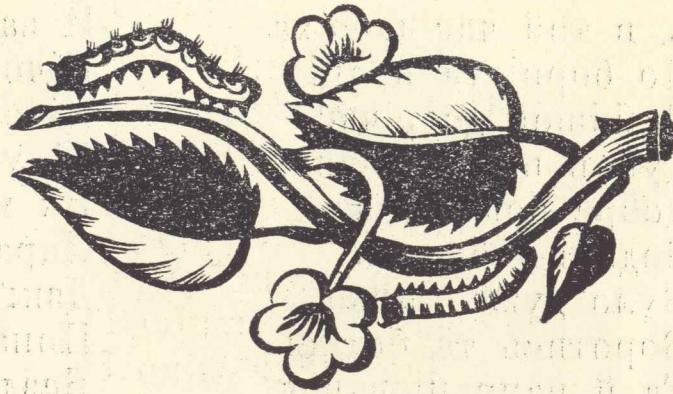
Що були-б zostались
Сироти без неньки.
У житті широкім
Прийдеться зустрітись,
Та за твою поміч
Мені не сплатитись!>.

*

Але той комаха
Був вояк завзятий.
Він нікому злому
Не хотів спускати.
Одшукав швиденько
Ту ю люту гусінь
І в бійку з собою
Виступити змусив.
Гусінь замахнулась

Тулубом пасистим,
Тулубом пасистим,
Животом м'ясистим,
Животом лапатим,
Черевом бухатим
Та хвостом пихатим
З мохом петлехатим,
Догори задертим,
Лапами підпертим.
Комаха в ту хвилию
Під гілляку скочив,
Міцно учепився
Щелепом робочим, —
Гусінь тільки трахнула
По гілляці зверху
Та й од болю мусила

Голову задерти.
А в ту хвилию
Комаха що-сили
Як вискочить зразу,
Як кусне заразу, —
Гусінь одчепилась
Перекидом вниз — враз,
Вдарилась об кору
У тім льоті скорім,
І камінним ходом
Шубовсьнула в воду.
Там її плотичка
Зразу ухопила
І в кутку затишнім
Зі смаком спожила.

II

Бездрик вже удома.
 Діточки щебечуть.
 Мама їх з горщечком
 Ходить коло печи.
 Вже дітки поїли —
 Гарні бездричата.
 Їм сказала мати
 Спати та мовчати.
 А сама зібралася
 Політати троху,
 Щоб собі набрати
 На їжу гороху.
 Квіток наламати,

Зілля наносити,
 Щоб були у хаті
 Всі гарні та ситі.

*

А в той час комаха
 По борні та праці
 Підійшов до річки
 Думав покупатися, —
 Добре покупатися,
 Водиці напитися:
 Було дуже жарко
 Боротися та битися.
 Та й напрацювався
 Та й наволочився:
 Треба підлатати

Сили свої чимся.
 Перекусив трохи
 Зерна-хлібиняти
 Та й уткнувся пити —
 Й за чуб не підняти.
 Нічого не бачить,
 Нічого не слуха,
 Жлукає водицю,
 Як медочок муха.
 Якраз пролітала
 Дзигом червоненьким
 Понад ним із дому
 Бездричаток ненька.
 Глянула й сторопла:
 Мов старезна баба,

Суне на комаху
Велетенська жаба.
Для жаби комашка,
То немов галушка —
Хевкне тільки паща,
І пропала душка.
Слинявим язиком
Обліпить живую,
Проковтне у пельку,
Ходить та жирує.
Бездричок одразу
Занімів в повітрі,
Закричав що-сили:
«Комашику рідний!
Утікай: он жаба!».
Вбік стрибнув, як бли-
скавка,
Вбік стрибнув комаха,

Перескочив кущика
Одним дужим махом.
А в ту хвилю жаба
Язиком липчастим
По болоті голім
З розмаху як хлясне! —
Та й не обліпила
Меткого вояки —
Він уже дивився
На неї з гілляки.
Зі злости жабисько,
Що він був так близько
Та як зашкреґече,
Та як забрекече:
Їй аж піна люта
Потекла із рота —
Не могла вже злости
В собі побороти,

Крикнула й до бездрика:
«Жди на нагороду —
Я й тебе спіймаю!» —
Та й бухнула в воду.

*

«Прощавай, комаше,
Та бувай здоровий!» —
Крикнув бездрик весело
І подався ровом.
«Пригадай, комаше,
В борні життя наше,
Та ми переможем
Сили всі ворожі.
Я не забуваю
Твої допомоги:
В спілці беруть гору
Малі та убогі».

А в ту хвилию жаба язиком липчастим по болоті голім з размаху як хлясне!

То летить що сили велетень-кажан.

III

Теплеє проміння
У травах дріжить
Весело між травами
Вода біжить.
Водиця біжить,
Поїть та росить —
Хто коло води
Той багат і сит.
Лужечки бренять,
Співами бджілок,
На квітках осів
Солодкий пилок.

І коровки-тля
Табунами тут
Ходять попелястими,
Пасуться та п'ють.
Комашечка-тля
П'є травиці сік,
Лазить поміж мохом,
Як серед лісів.
Дикеє життя
Не знає турбот —
Нікуди спішити:
Не пітніє лоб.
А комахи — розумахи
Не дають ніколи маху:

Вже знайшли вони й тут
Дуже корисний труд.
Тих корівок пасуть,
Доглядають та доять
І в комуну несуть,
Незнайому з бідую.
Чорненький комашко
Корівку поставить,
Вусиками ласкає,
Захища листками,
А тоді тихенько
Боки залоскоче —
І та тля-корівка
Молоко їм точить.

Молочко зелене
Солодке та смачне —
Його дуже люблять
Маленькі комашки.
В глечики збирають,
Носять до комори.
Дітки прибігають
Веселі знадвору,
В дитячій притулку
Посідають поруч —
Їм старша сестриця
Дає та говорить:
«Пустуни-комашки,
Малі горупашки,
З вами поладнати
Стає дуже важко.
Не побийте шклянок,
Молоком не бризкайте
Та не галасуйте
Всі разом і різко так».
Комашки поїли,
Шкляночки поставили,
Час тепер учитися
Всуміш із забавами.

*

А пастух-комаха,
Наш вояка славний,
Десь насе корівочок,
Стежить безугавно.
Як надходить вечір,

Заганя отару
У м'яку під гілкою
Пашисту кошару.
Там буде тепленько,
Дощем не завіє, —
Тільки тлю позносити
До зорі чи вспів?
Худоба заганяна;
Сонечко сідає;
У пташинім гаморі
Жовті тахнуть далі.
Комашка хапається:
Далеко до дому,
Та ще й вибрав стежку
Якусь незнайому.
Коли бачить — бездрик
Еропланом кружить.
— «Гей, — гукнув комаха, —
Куди летиш, друже?
Чи вешню додому,
В комашню, до ночі?»
— «Успієш, як тільки
Полетіти схочеш».
— «Дяка за пораду
Та за допомогу».
Бездричок спускається
На вузьку дорогу,
До грудей комаху
Притискає лапками,
Та як завуркоче

Криллям своїм лаковим.
Кругами угору
По-над темним лісом
Полетів наш бездрик,
Комаху поніс-он.
Назустріч весела
Бабка їм пурхає.
— «Чи довго ще вечір
Буде йти верхами?».
— «Ніч іще далеко
Десь там за горами».
А сонце вгрузає,
Наче землю ранить.
Бездрик поспішає.
Діброва сховалась.
Бачать — ген, край лугу
Стоїть сірий палац.
Комаша комуна
Його збудувала,
Коли висипала
На роботу валом.
Раптом озирнувся
Бездрик у повітрі —
Бачить: заблищала
Якась морда хитра.
Жах на крилах лине!
Мов різнув ножами.
То летить що-сили
Велетень кажаний.
Коли звечоріє —

Летів жук-олень, зачепив за пень, упав тай розбився.

Він хижим польотом
Доганя та нищить
Комашу дрібноту.
Не крила, а плівка
Поміж пазюрами.
Бездрик, склавши крильця,
Шугнув мов у яму.
З-під самого носа
Літуні мигнули —
Аж в вухах комашок
Вітер гнався гулом.
Вже аж над землею
Розщепірів крила,
І тихо спустились
Приятелі милі.
Лиш тепер зідхнули
Вільно небораки.

Щасливі їх діти,
Що не будуть плакати.
Уже недалеко:
Ідуть собі пішки,
Дружно ведуть мову
Та пускають смішки.
Бездрик зупинився —
Бачить: ген, рядами
Сунуться комахи,
На плечах з торбами.
Ідуть до палацу
Та туди заносять,
Один по одному,
Кожен услід носом.
Ідуть без кінця
Чорненькі тільця.
На спині в поросі

Біленькії ноші.
Йдуть і йдуть —
Шелестить аж путь.
Сунуть без кінця
Чорненькі тільця.
— Що це таке? —
Бездрик запитав.
— То діло важке
Для всього гурта.
Наші всі робітники
Переносять подушки,
А в подушках дітки
Малі однолітки.
Вони вигрівались
Цілий день на сонці,
Тепер ідуть спати
В м'якій колісонці.

IV

Вечір вже ущухнув —
Ніч м'яка
Ковдрою накрила
Кожного жука.
А комахи-роботяхи
На вечерю йдуть —
Їх комуні на сьогодні
Дав гостинця дуб.
Летів жук-олень,
Зачепив за пень,
Крунувся що-духу,
Та й об дуба бухнув.
Упав та й розбився,
Зі світом простився.
А комахи-горупахи

На смачненьке ласі,
Затягли його до себе —
Впорали на м'ясо.
Гомонять потроху, —
Хто рядами сіли.
Мов женчики на обжинки
Зайняли і сіни.
Столи накривали
Чемні молодушки,
Що у день перебивали
Комаші подушки.
Місяць ген піднявся
На них подивитись,
Як то добре після праці
Гуртами житись.
За двірцем над лугом
Комарі заграли.

Гарно слухати і пити
Молочко теплаве.
Бездричок дивився
Й дуже дивувався,
Що в гурті великім праця
Корисніша завше.
Палаці збудує,
Усіх нагодує,
Ще й охоту на роботу,
Як огонь роздує.
Просять жучка їсти
Та й заночувати.
— «Для гостей у нас в
палацу
Окремі кімнати».
Повели по ходах
Та по коридорах:

Всюди чисто та врочисто
Й бані на підпорах.
А щоб було світло,
Мов удень на сонці,
На високих підставочках
Світить порохонце.
— «Як тут мило, як тут
гарно.

Чи то думав хто, чи марив:
Для працьовників-комах
Житло в палацах-домах.
А усе те колективи,
Що збирають вкуну сили,
Улаштовують життя,
Як їм краще й як хочуть».

*

Бездричуху лиш турбує,
Щоб діток удома буря,
Хоч і в хаті під кущем,
Не змочила дощем.
Та страхається не дуже,
Бо лишила вдома мужа.

*

Понад лісом кучерявим
Ранок вивісив заграви,
А коли настанув день,
Над лугами все заграло:
І жучки і комашки,
І легенькі і важкі,
І гарні бджілочки

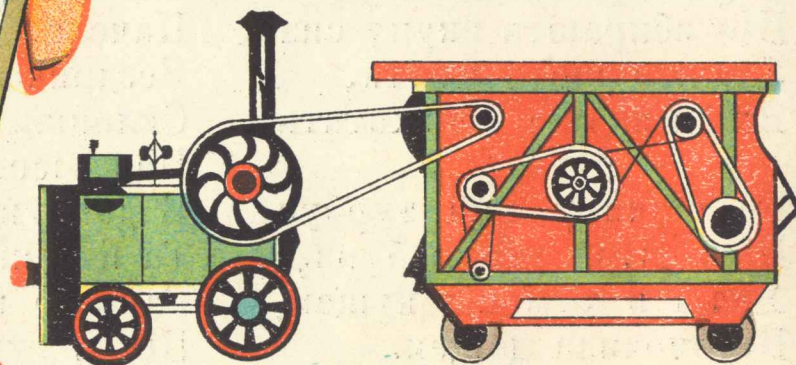
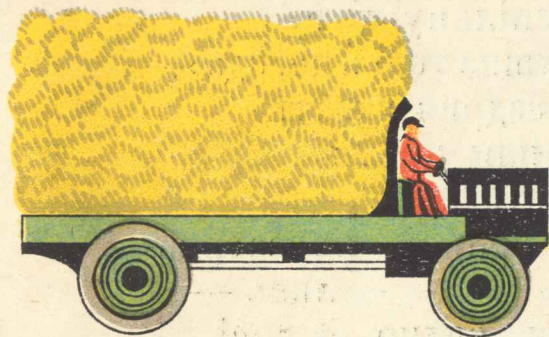
Чмілевії дочки,
І малі навучата —
Хитренькі дівчата.
Світ заворушився.
Ліс заметушився.
Солодкі запахи
Нюхають комахи.
А сонечко тепле
Теплинею капле,
В росу іскри сіє,
Проростає сім'я,
І веселий гомін ходить
Наче на весіллі.
Бездричок подяку
Склавши за гостину
Над лісом піднявся
В добрую годину,
Та й поніс додому
Гарную науку,
Що в гуртові праця
Кожному на руку.
Зібрав на нараду
Бездриків громаду,
Став їм викладати,
Як живуть багаті.
Та не так багаті,
Як розумні й смілі,
Їх сусіди у комуні,
Завзяті й у ділі.
І бездрикам треба

Комуна закласти,
То не прийдеться боятись
Всякої напасти.
Виступив напроти
Один старичина:
— «Що ми бідні, то негода
Є тому причина.
Але ми не в силі
Замінити неба,
То й комуни, звісне діло,
Нам тоді не треба».
— «Треба збудувати
І нам спільну хату
Не страшна тоді й негода»,—
Став бездрик казати.
Виступили проти
Ще пустоголосі, —
Як зажерлись, як загриз-
лись —
Б'ються, видно, й досі.

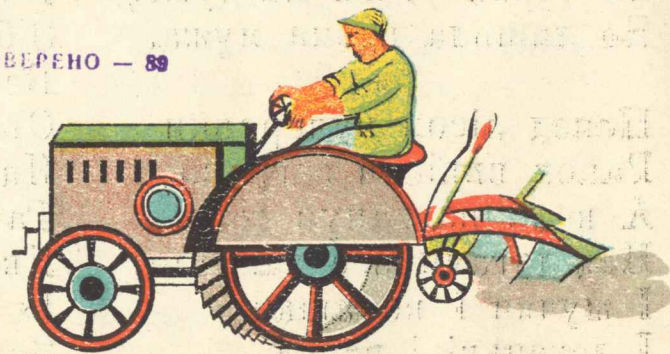
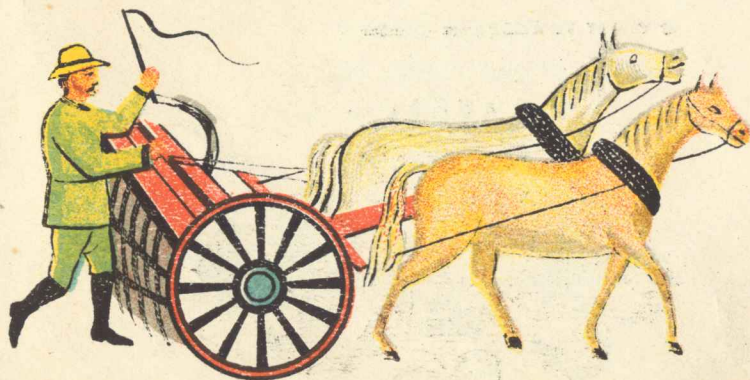
13 VI — 17 VII 1925 Кучук - Ламбат

4788

ПРОВЕРЕНО — 89

Державний Науково-Методологічний Комітет Наркомосвіти
 УСРР дозволив до вжитку в книгозбірнях дошкільних установ